

SUTHCLIFFE & WONG, THE LANGUAGE OF THE BLACK EXPERIENCE

Oxford, New York, Basil Blackwell Ltd., 1986, 214p.

Dit boek is samengesteld uit een aantal essays die elk een eigen aspekt van de Afro-Caraibische aanwezigheid in Engeland behandelen. Men wil hiermee het fenomeen van de multi-culturele samenleving benadrukken, dat deze migranten onvermijdelijkerwijs met zich mee brachten. Men constateert nu, vooral na generatieslange zwarte aanwezigheid in Engeland dat zij zich niet via een gradueel adaptatie- en assimilatie-proces hebben laten opslorpen door de Britse kultuur. Deze etnische minderheid weet zich daarentegen, en dit bovendien tegen alle verwachtingen in, kultureel op markante en doorgedreven wijze te manifesteren.

Met dit boek tracht men dan ook de belangrijkste mechanismen te achterhalen, waarmee deze samenleving haar wereldvisie en eigenheid uitdrukt. Een blik naar het verleden is hierbij uiteraard noodzakelijk, wil men een louter deskriptief opzet vermijden. Daarom wordt ons in elk hoofdstuk een historisch overzicht geboden, waardoor we tenslotte een duidelijk beeld krijgen van de huidige zwarte levensstijl en uitingsvormen zoals zij zich in Engeland manifesteren en we bovendien in staat zijn een inzicht te verwerven in alles wat daaraan ten grondslag ligt.

Van primair belang zijn immers de Afrikaanse of Afro-Amerikaanse afkomst en het bewustzijn ervan, terwijl hier ook een gedeelte slavenachtergrond een doorslaggevende rol speelt. Tenslotte kan men in de hele materie pas echt een juist inzicht verkrijgen als deze zwarte kulturele ervaring afgeschilderd wordt tegen de realiteit van het racisme, waarvan de Westerse maatschappij momenteel nog allesbehalve vrij is.

Een dominerende blanke gemeenschap die het onderwijs, de pers, de radio en televisie controleert, vormt in wezen dan ook de verklaring waarom de kultuur van de zwarte bevolking in Engeland nauwelijks bekend en hoogst ondergewaardeerd is.

Tevens biedt dit alles een verklaring voor het uitgesproken informele karakter en de alternatieve uitdrukkingswijzen van deze kulturele ervaring.

De enige geïnstitutionaliseerde organisaties van de zwarte migranten in Engeland zijn de kerken van de Pinkstergemeenschap (Pentecostal churches). Hoewel zeer interessante entiteiten vormen zij toch nog een steeds onderschatte kracht. Deze middens, die immers oorspronkelijk als toevluchtsoord dienden in een hun vijandig gezinde maatschappij, maar die nu een plaats betekenen van spirituele beleving die veel aan Afrika verschuldigd is, worden uitvoerig besproken.

Daartegenover wordt in een ander hoofdstuk de Rastafaribeweging onder de loep genomen. Deze van oorsprong Jamaicaanse levenswijze en doctrine wordt geschetst in haar ontstaan en verdere ontwikkeling. Als reactie van de onderdrukten is deze levensfilosofie vooral begaan met het beklemtonen van de eigen zwarte waarden, normen kulturele identiteit en Afrikaans bewustzijn. Steeds teruggrijpend naar de eigen "roots" vormen zij vanzelf ook de impuls tot het bewust herwaarderen van de eigen taal, nl. het Creools, of wat men ook wel het Patois of Afro-Lingua noemt. In hun streven naar vrijheid is het logisch dat zij eerst naar de taal als machtsmiddel grijpen, wat trouwens de creatie van een eigen gebrouwen Rasta-taal opleverde, die een korrespondentie van de zwarte concepten met een zwarte taal voorstond.

Taal als machtigste medium tot zelfexpressie vormt trouwens de rode draad doorheen elk van de essays. Bovendien valt de centrale waarde van het woord in een orale maatschappij als de Afrikaanse niet te vergeten, een waarde die bijgevolg haar neerslag krijgt in de spreekwoordelijke lore van de Caraïbische bevolking. Hieraan wordt insgelijks een apart hoofdstuk gewijd, zoals ook aan de anderssoortige verbale uitingen en niet te vergeten de muziek. Wat dit laatste betreft gaat er een hoofdstuk over het zgn. reggae deejaying, dat zijn belang vindt in het feit dat het de meest effectieve drager van de Rastafaribeweging en de Jamaicaanse kulturele stijlen is.

Reggae, een muzieksoort die ondertussen internationale erkenning geniet is erin geslaagd de meest potentiële kracht te zijn om een gestructureerd en helder beeld vast te leggen van de eigen zwarte identiteit. Hetzelfde dient te gebeuren in de geschreven literatuur, waaraan ook weer een uitvoerig

hoofdstuk wordt gewijd. Hierin worden enkele betekenisvolle auteurs van Afro-Lingua voorgesteld en nieuwe poezievormen worden aldus ontdekt, wat echter niet wegneemt dat ze ook kritisch worden aangepakt.

Een tweede deel van het boek wordt aan het thema "Language and Society" gewijd, waarbij uiteraard het Creools zijn verdiende portie aandacht krijgt, de rol van de taal in het onderwijssysteem niet over het hoofd wordt gezien, maar waarbij het essay over "London Jamaican and Black London English" veruit de boeiendste bespreking is. Dit hoofdstuk bevat eerst een linguïstische beschrijving van de twee taalvormen, waarna vooral de aandacht gaat naar de specifieke kenmerken waarin ze afwijken van de taal waaruit ze geëvolueerd zijn.

Interessant is deze bespreking ook als voorbeeld van de flexibiliteit en anderzijds de stabiliteit die een taalvorm onder snel veranderende omstandigheden kan vertonen. De interactiemogelijkheden bij talen die in dicht contact worden gebracht en de alternatieve en additionele uitdrukkingswijzen die in dergelijke situaties in het leven geroepen worden, komen hierbij aan de orde. Men denke hierbij o.a. aan het code-switchen in multilinguale gemeenschappen. Algemeen kan men zeggen dat dit boek, dat voor de eerste maal op diepgaande wijze de discussie aangaat over de kulturele en linguïstische uitdrukkingswijzen van de Afro-Caraïbische bevolking, een werk is van aanzienlijke betekenis. Op deze wijze wordt een lang genegeerde realiteit uit de onbekendheid gehaald, wat ongetwijfeld als een bijzondere verrijking kan gezien worden. Maar tevens kan het beschouwd worden als een konfrontatie van de Westerse maatschappij met een totaal verschillende wereld. Dit alles is op een zeer vlotte en ongekunstelde wijze aangebracht, wat vanzelfsprekend te maken heeft met het feit dat de meeste bijdragen geleverd werden door auteurs die zelf deel uitmaken van de zwarte gemeenschap.

Bespreking door
Marjolein GYSELS
Geldmunt 26
9000 GENT